

Sygn. akt I ACz 32/16

POSTANOWIENIE

Dnia 25 stycznia 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Krakowie Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSA Hanna Nowicka de Poraj

Sędziowie: SSA Józef Wąsik (spr.)

SSA Sławomir Jamróg

po rozpoznaniu w dniu 25 stycznia 2016 r. w Krakowie na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa J. S. (1)

przeciwko P. S.

o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli

na skutek zażalenia pozwanego na postanowienie Sądu Okręgowego w Krakowie z dnia 21 października 2015 r., sygn. akt I C 1808/15

w przedmiocie zabezpieczenia

postanawia:

zmienić zaskarżone postanowienie w ten sposób, że oddalić wniosek.

SSA Sławomir Jamróg SSA Hanna Nowicka de Poraj SSA Józef Wąsik

Sygn. akt **I ACz 32/16**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 21 października 2015 r. Sąd Okręgowy w Krakowie zabezpieczył roszczenie powoda poprzez wpis ostrzeżenia w dziale III księgi wieczystej o toczącym się procesie przed Sądem Okręgowym w Krakowie z powództwa J. S. (1) przeciwko P. S. o zobowiązanie w związku z odwołaną darowizną z dnia 21 czerwca 2007 r. do złożenia oświadczenia woli w przedmiocie przeniesienia na powoda udziału wynoszącego 3/18 części oraz 9/36 części w nieruchomości położonej w K. przy ulicy (...), składającej się z działek nr (...) oraz działki nr (...), obręb (...), objętej księgą wieczystą (...), prowadzoną przez Sąd Rejonowy (...)w K..

Sąd I instancji wyjaśnił, że na uzasadnienie wniosku powód wskazał, iż w związku z rażąco niewdzięcznością pozwanego odwołał darowiznę udziałów w nieruchomości opisanych w pozwie, podpisaną w dniu 21 czerwca 2007 r., Rep. (...)przed notariuszem J. S. (2). Rażąca niewdzięczność pozwanego polegała zaś na zaniechaniu działań opiekuńczych i wspierających obdarowanego względem darczyńcy, agresywnym zachowaniu względem powoda, w tym wielokrotnym używaniu siły fizycznej powodującej naruszenie nietykalności cielesnej powoda. Uzasadniając interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia roszczenia powód podał, z kolei iż obawia się, że pozwany może zbyć nieruchomość o czym świadczy fakt przepisania licznika poboru energii elektrycznej w budynku na rzecz siostry byłej żony M. P.. Odnosząc się do powyższego Sąd Okręgowy stwierdził, iż analiza twierdzeń zawartych w pozwie w zestawieniu z dołączonymi doń dokumentami prowadzi do wniosku, że powód uprawdopodobnił swoje roszczenie, oparte na odwołaniu darowizny, a na potrzeby postępowania zabezpieczającego przedstawione przez niego fakty i dokumenty były wystarczające do udzielenia zabezpieczenia, co nie przesądzało oczywiście o ostatecznej zasadności

jego roszczenia. Zdaniem Sądu przyjąć należało również, że powód ma interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia, albowiem w sytuacji zbycia czy obciążenia należących do pozwanego udziałów w przedmiotowej nieruchomości, wykonanie zapadłego w sprawie orzeczenia (o ile zapadłoby orzeczenie zgodne z żądaniem strony powodowej) byłoby niemożliwe lub poważnie utrudnione.

Pozwany wywiódł zażalenie na powyższe postanowienie, zarzucając zaskarżonemu rozstrzygnięciu naruszenie art. 730¹ § 1 k.p.c., poprzez przyjęcie, iż powód uprawdopodobnił roszczenie będące przedmiotem niniejszego powództwa, podczas, gdy żądanie powoda o udzielenie zabezpieczenia, z uwagi na okoliczności faktyczne sprawy oraz przedstawione dowody, jest bezzasadne już na podstawie twierdzeń zawartych w pozwie i dokumentów będących załącznikami do niego, a nadto naruszenie art. 730¹ § 1 k.p.c. w zw. z art. 730¹ § 2 k.p.c. poprzez przyjęcie, iż powód uprawdopodobnił interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia podczas, gdy z treści zaskarżanego postanowienia wynika, że powód swój interes prawny wywodzi z twierdzenia i okoliczności, iż pozwany przepisał licznik poboru energii elektrycznej w budynku na rzecz siostry byłej żony M. P., tymczasem nie przedkładając żadnego dowodu pozwalającego nawet w najmniejszym stopniu uprawdopodobnić, iż pozwany zamierza zbyć przedmiotową nieruchomość.

W oparciu o powyższe załacy wniósł o zmianę zaskarżonego postanowienia i oddalenie wniosku o zabezpieczenie, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie Sądowi I instancji sprawy do ponownego rozpoznania oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania zażaleniowego, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych.

W odpowiedzi na zażalenie powód wniósł o oddalenie zażalenia pozwanego oraz zasądzenie na rzecz pełnomocnika powoda kosztów nieopłaconej pomocy prawnej według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Zażalenie pozwanego zasługiwało na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 730¹ § 1 k.p.c. przesłanki zasadności żądania udzielenia zabezpieczenia obejmują uprawdopodobnienie istnienia roszczenia oraz interesu prawnego w udzieleniu zabezpieczenia. Obie powyższe przesłanki muszą być co do zasady spełnione kumulatywnie. Nadto sposób zabezpieczenia powinien uwzględniać interesy stron, tak by uprawnionemu zapewnić należytą ochronę, a obowiązanego nie obciążać ponad miarę. Co również istotne, postępowanie zabezpieczające stanowi przyspieszone, odformalizowane postępowanie, w ramach którego wymagane jest nie udowodnienie, lecz uprawdopodobnienie istnienia roszczenia podlegającego zabezpieczeniu i interesu prawnego w udzieleniu zabezpieczenia, a zatem zgodnie z art. 243 k.p.c. nie jest konieczne zachowanie szczegółowych przepisów o postępowaniu dowodowym. Odformalizowany charakter uprawdopodobnienia wymaganego na potrzeby udzielenia zabezpieczenia roszczenia rzutuje więc na sposób oceny materiału dowodowego zaoferowanego na etapie składania wniosku o udzielenie zabezpieczenia.

W ocenie Sądu Apelacyjnego na obecnym etapie postępowania wbrew stanowisku Sądu Okręgowego w tym przedmiocie nie sposób zasadnie przyjąć, aby strona powodowa prawidłowo uprawdopodobniła - na podstawie złożonego oświadczenia oraz przedstawionych na jego poparcie dokumentów - istnienie swego roszczenia względem pozwanego. Zgodnie bowiem z treścią art. 900 k.c. odwołanie darowizny następuje przez oświadczenie złożone obdarowanemu na piśmie, jednakże do odwołania darowizny upoważnia darczyńcę jedynie rażąca niewdzięczność osoby obdarowanej, gdyż jak wynika z treści art. 898 § 1 k.c. darczyńca może odwołać darowiznę nawet już wykonaną, jeżeli obdarowany dopuścił się względem niego rażącej niewdzięczności. O tym, czy doszło do rażącej niewdzięczności, decydują okoliczności konkretnej sprawy. Pod pojęciem rażącej niewdzięczności podpada tylko takie zachowanie obdarowanego, polegające na działaniu lub zaniechaniu skierowanym bezpośrednio lub nawet pośrednio przeciwko darczyńcy, które oceniając rzecz rozsądnie, musi być uznane za wysoce niewłaściwe i krzywdzące darczyńcę. Wchodzi tutaj w grę przede wszystkim popełnienie przestępstwa przeciwko życiu, zdrowiu lub czci albo przeciwko majątkowi darczyńcy oraz o naruszenie przez obdarowanego spoczywających na nim obowiązków wynikających ze stosunków

osobistych, w tym również rodzinnych, łączących go z darczyńcą, oraz obowiązku wdzięczności (vide: wyrok SN z 7 maja 2003 r., IV CKN 115/01). Rażąca niewdzięczność musi przy tym cechować znaczne nasilenie złej woli skierowanej na wyrządzenie darczyńcy krzywdy lub szkody majątkowej. Czynami o rażącej niewdzięczności są: odmówienie pomocy w chorobie, odmowa pomocy osobom starszym, rozpowszechnianie uwłaczających informacji o darczyńcy, pobicia czy ciężkie znieważenia (vide: B. Burian, *Odwołanie darowizny jako sankcja rażącej niewdzięczności*. Prace cywilistyczne, Acta UWr, Prace Cywilistyczne, pod red. E. Gniewka - tom poświęcony pamięci Profesor Janiny Dąbrowy, Wrocław 1994, s. 13). W przekonaniu Sądu Apelacyjnego fakty przytoczone przez powoda w zestawieniu z dokumentacją przedłożoną przez pozwanego wskazują, iż pomiędzy stronami niewątpliwie istnieje poważny, wieloletni konflikt, ustalone na obecnym etapie procesu okoliczności nie pozwalały jednak w ocenie Sądu na wysnucie wniosku, iż pozwany mógł dopuścić się względem powoda rażącej niewdzięczności. Powód twierdzi co prawda, iż jego syn trzykrotnie odmówił mu pomocy i wsparcia w roku 2014 oraz przejawiał względem powoda agresję wielokrotnie używając wobec niego przemocy fizycznej i powodując m.in. uszkodzenie błony bębenkowej powoda, szereg dokumentów przedłożonych przez pozwanego sugeruje jednak, że twierdzenia te mogą okazać się nieuzasadnione. Jak wskazał bowiem żalący prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego dla (...)w K. z dnia 25 stycznia 2006 r., sygn. akt II K 1354/04/K to powód J. S. (1) został uznany za winnego tego, że: „w okresie od czerwca 2003 r. do czerwca 2004 r. znęcał się psychicznie nad M. S. i pozwanym P. S. w ten sposób, że wszczywał w domu awantury w trakcie których wyzywał wymienionych słowami powszechnie uznanymi za obelżywe, groził pozbawieniem życia, wyrzucał z domu, niszczył mienie, a także fizycznie nad M. S. poprzez szarpanie, popychanie i uderzanie jej rękami. Z kolei prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego (...)w K. z dnia 13 kwietnia 2010 r., sygn. akt II K 56/10/K powód został uznany za winnego tego, że w dniu 29 grudnia 2009 r. w K. groził M. S. pozbawieniem życia i zdrowia, które to groźby wzbudziły u niej uzasadnioną obawę spełnienia. Nadto wyrokiem z dnia 20 kwietnia 2011 roku, sygn. akt III RC 737/10/K Sąd Rejonowy (...)w K. oddalił powództwo powoda o zasądzenie na jego rzecz alimentów od pozwanego jako oczywiście nieuzasadnione, zaś prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego (...)w K. z dnia 29 listopada 2012 r., sygn. akt I C 1189/12/K oddalono powództwo J. S. (1) przeciwko pozwanemu o ochronę naruszonego posiadania jako sprzeczne z zasadami współżycia społecznego (art. 5 k.c.). Wreszcie prawomocnym wyrokiem z dnia 1 lutego 2013 r. Sąd Okręgowy w Krakowie oddalił analogiczne do zgłoszonego w niniejszym procesie roszczenie powoda względem pozwanego wszczęte pozwem z dnia 10 stycznia 2012 roku, sygn. akt I C 136/12. Przedstawienie przez żalącego powyższych faktów nie pozwalało w przekonaniu Sądu Apelacyjnego na przyjęcie, iż ujawniony dotychczas w sprawie stan faktyczny pozwalał na uznanie, iż roszczenie strony powodowej zostało uprawdopodobnione, szczególnie iż w treści pozwu powód w sposób jedynie ogólny powołał, okoliczności które miałyby jego zdaniem świadczyć o rażącej niewdzięczności pozwanego względem jego osoby. Kwestia ta powinna zatem podlegać dalszemu szczegółowemu wyjaśnieniu przez Sąd meriti w toku postępowania głównego.

Powyższe rozważania zbędnym czyniły konieczność merytorycznego odniesienia się przez Sąd odwoławczy do drugiej z przesłanek zabezpieczenia w postaci uprawdopodobnienia interesu prawnego w uzyskaniu zabezpieczenia.

Na marginesie odnosząc się do wskazanego przez powoda sposobu zabezpieczenia należało przy tym pokrótce zaznaczyć, iż przewidziany w przepisie art. 755 § 1 pkt 5 k.p.c. jeden ze sposobów zabezpieczenia roszczeń niepieniężnych, mówi o „nakazaniu wpisu stosownego ostrzeżenia w księdze wieczystej”, a zatem ostrzeżenia odpowiedniego, przystającego do systemu prawnego ksiąg wieczystych, a przy tym wypełniającego funkcję należytego zabezpieczenia. Dla powoda nie stanowiłoby zaś należytego zabezpieczenia jego roszczenia jedynie ujawnienie „ostrzeżenia” o toczącym się postępowaniu sądowym. Informowałoby ono bowiem tylko o wszczęciu postępowania i dla potencjalnego nabywcy nie zawierałoby informacji o jakichkolwiek ograniczeniach w rozporządzaniu nieruchomością. Ostrzeżenie tej treści nie wyłączałoby również rękojmi publicznej wiary ksiąg wieczystych, gdyż zgodnie z art. 8 ustawy o księgach wieczystych i hipotece tę wyłącza wzmianka o wniosku, o skardze na orzeczenie referendarza sądowego, o apelacji lub kasacji oraz ostrzeżenie dotyczące niezgodności stanu prawnego ujawnionego w księdze wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym nieruchomości. Z art. 8 u.k.w.h wynika, że wyłączenie rękojmi wchodzi w rachubę jedynie w takim przypadku, kiedy może ona działać, a więc wtedy, gdy zachodzi niezgodność między stanem prawnym nieruchomości ujawnionym w księdze wieczystej a rzeczywistym stanem prawnym (art. 5 u.k.w.h.). Nie ma takiej niezgodności w razie rozporządzenia przez pozwanego nieruchomością w toku

procesu o zobowiązanie pozwanego do złożenia oświadczenia woli w przedmiocie przeniesienia na powoda własności nieruchomości w związku z odwołaną darowizną. Nadto we wskazanej sytuacji nie znalazłby też zastosowania art. 17 u.k.w.h., gdyż dotyczy on tylko praw osobistych i roszczeń przewidzianych w art. 16 u.k.w.h. Warty rozważenia byłoby więc raczej w tym wypadku ujawnienie w księdze wieczystej zakazu rozporządzania przez osobę trzecią (pozwanego) nabytą nieruchomością.

W konsekwencji Sąd Apelacyjny w Krakowie uwzględnił zażalenie strony pozwanej, działając na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w związku z art. 397 § 2 k.p.c.

Sąd Apelacyjny nie rozstrzygał o kosztach postępowania zażaleniowego, albowiem wydane orzeczenie nie jest rozstrzygnięciem kończącym postępowanie co do jego istoty. Będzie to rzeczą Sądu I instancji, w wyroku kończącym postępowanie rozpoznawcze, a jego treść będzie pochodną oceny dochodzonego roszczenia.

SSA Sławomir Jamróg SSA Hanna Nowicka de Poraj SSA Józef Wąsik